

Väljille vesille

Jukka Mönkkönen patistaa proviisoreja etsimään uramahdollisuuksia myös farmasian alan ulkopuolelta.

Farmasian tohtori Jukka Mönkkönen, 54, on edennyt Itä-Suomen yliopistossa vauhdikkaasti päätöksenteon huipulle. Tutkijana, opettajana ja dekaanina työskennellyt Mönkkönen nimettiin vuosi sitten akateemiseksi rehtoriksi.

Proviisorin nouseminen yliopiston hallintoon on Suomessa harvinaista. Mönkkönen kannustaa proviisoreja hakemaan rohkeasti uusia urapolkua apteekki- ja lääkealan ulkopuolelta.

– Proviisorit voisivat ottaa näkyvämmän paikan yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Esimerkiksi eduskunnassa tai sosiaali- ja terveysministeriössä meitä on vain vähän, lääkärikunta on ollut tässä paljon aktiivisempi. Ammattikunnan pitää tehdä itsensä tarpeelliseksi ja osoittaa, mihin osaaminen riittää.

Proviisoreiden ammattitaitoa kannattaisi hyödyntää yhteiskunnassa nykyistä laajemmin. Suu-

relle yleisölle melko tuntematon ala voisi nostaa profiliaan aktiivisten yksilöiden kautta, jotka osallistuvat näkyvästi keskusteluun esimerkiksi terveydenhuollon uudistamisesta.

– He voisivat katsoa laajasti farmasian, lääkahuollon ja apteekkilaitoksen roolia osana terveydenhuollon kenttää. Se olisi hyödyksi farmasian alalle ja koko terveydenhuollolle, uskoo Mönkkönen.

Akateemisena johtajana hänkin pääsee osaltaan vaikuttamaan farmasian alan tulevaisuuteen, mutta puoluepolitiikkaan lähtemistä hän ei ole koskaan harkinnut, koska ei koe sitä omakseen.

– Yhteiskunnallinen vaikuttaminen onnistuu ilman politiikkaakin. Alan kehittämiseen voi osallistua myös puhumalla ja kirjoittamalla. Sinänsä farmasialle olisi eduksi, jos alan sisältä löytyisi henkilöitä, jotka haluavat vaikuttaa asioihin poliittisen toiminnan kautta, mutta itselleni se ei ole vaihtoehto. ►

teksti ERIKA ELO | kuva PENTTI VÄNSKÄ

Melko tuntematon
ala voisi nostaa
profiiliaan aktiivisten
yksilöiden kautta,
uskaa Jukka Mönkkönen.

Haasteena niukkuuden jakaminen

Itä-Suomen yliopisto on koulutusaloissa mitattuna Suomen laaja-alaisin yliopisto ja opiskelijoiden määrässä mitattuna neljänneksi suurin tiedeyliopisto. Opiskelijoita on noin 15 000 ja yliopisto työllistää lähes 2 800 henkilöä.

Akateeminen rehtori vastaa opetuksesta, tutkimuksesta ja innovaatiotoiminnasta. Jukka Mökkönen pitää työtään hyvin antoisana. Ainoa varjopuoli on jatkuva taistelu määrärahoista eli niukkuuden jakaminen, kuten hän asian ilmaisee.

– Koko suomalaisen tutkimusjärjestelmän rahoitus on myllerryksessä valtion heikon rahatilanteen vuoksi. Tutkimusrahoitusta on entistä vaikeampi saada kansallisista lähteistä, koska Suomen Akatemian ja Tekesin budjetit pienenevät.

Yliopisto pinnistelee pystyäkseen kehittämään tutkimuksen volyyymia ja tasoa entisestään. Itä-Suomen yliopiston kokonaisbudjetti on pyöreästi 250 miljoonaa euroa. Valtio tukee toimintaa 150 miljoonalla, mutta raha kuluu perusopetukseen ja hallinnon pyörittämiseen. Tutkimustyöhön tarvittavat 100 miljoonaa yliopiston on hankittava itse.

Toiveet kohdistuvat Euroopan Unioniin, joka satsaa tutkimukseen seuraavalla bud-

jettikaudellaan. Kilpailu on kuitenkin kovaa.

– Kansainvälisen tutkimusrahoituksen osuuden kasvattaminen on selvä haaste Itä-Suomen yliopistolle, Mökkönen sanoo.

Toinen suuri haaste akateemisen rehtorin työssä on uudistaa tutkimuspuolta niin, että se pystyy vastaamaan paremmin kansallisiin ja globaaleihin muutoksiin. Kun Suomen elinkeinorakenne on murroksessa ja vienti heikenee, yliopistot pyrkivät tukemaan muutosta tutkimuksen avulla. Innovaatiotoiminnassa on kuitenkin paljon oppimista.

– Suomessa tehdään esimerkiksi kansainvälisesti korkeatasoista lääketutkimusta, mutta siitä ei ole syntynyt riittävästi tuotteita tai yritystoimintaa.

Mökkönen näkee ratkaisuna innovaatiokeskittymät, joita yliopistot ovat alkaneet luoda yhdessä yritysmaailman kanssa. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopisto neuvottelee muiden yliopistojen, VTT:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa siitä, miten neurotutkimuksen alalla voitaisiin kehittää kansallista yhteistyötä.

Nyky maailmassa rahoituksen hankkiminen ja innovaatiotoiminnan kehittäminen riippuvat olennaisesti kansainvälisistä suhteista.

– Opiskelijoiden ja nuorten tutkijoiden kannattaisi ehdottomasti lähteä ulkomaille.

Esimerkiksi *post doc* -kausilla luodaan kansainvälisiä verkostoja, joista on hyötyä myös tutkimusrahoituksen hankkimisessa.

Mökkösellä on omakohtaista kokemusta kansainvälisyyden hyödyistä. Nuorena tohtorina hän vietti vuodet 1991–92 Yhdysvalloissa Wisconsinin yliopistossa.

– Se oli ammatillisesti käänntekevä vaihe. Opin uusia menetelmiä, joita toin Kuopioon, ja sain itsekin hyvää potkua tutkijan uralle.

Keskusteleva esimies ei pönötä

Kuopion yliopisto oli luonteva opiskelupaikka syntyperäiselle kuopiolaiselle, joka oli kasvanut keskiluokkaisessa perheessä varanotariäidin, yritysjohtajaisän ja kolmen sisaruksen kanssa. Jukka aloitti biokemian opinnot vuonna 1979, mutta siirtyi seuraavana syksynä proviisorikurssille, koska farmasia tuntui yhdistävän sopivalla tavalla luonnontieteet ja käytännön.

Farmasian opiskelu oli 80-luvulla melko erilaista kuin nykyään. Proviisorikurssi oli niin pieni, että luentoja järjestettiin yhdessä lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoiden kanssa. Mökkönen luki tenttikirjoja välillä ahkerasti, mutta toisinaan voiton veivät opiskelijariennot, kuten ainejärjestö Fortiksen ▶

-
- 1959 Jukka Mökkönen syntyy Kuopiossa.
 - 1986 Proviisoriksi Kuopion yliopistosta.
 - 1991 Farmasian tohtoriksi.
 - 1991–92 *Post doc* -tutkijana Wisconsinin yliopistossa.
 - 1998 Biofarmasian professoriksi.
 - 2002 Kuopion yliopiston farmaseuttisen tiedekunnan dekaaniksi.
 - 2010 Itä-Suomen yliopiston terveystieteiden tiedekunnan dekaaniksi.
 - 2012 Itä-Suomen yliopiston akateemiseksi rehtoriksi.

Jukka Mökkösellä on kolme aikuista tytärtä ja kolme lastenlasta.

Jukka Mönkkönen

"Jukka on aina ollut mieltäväinen, mutta seurallinen ihminen. Hän on kiinnostunut monista asioista ja hänellä on sopivasti kunnianhimoa, mutta ennen kaikkea malttia oppia ja täyttää haaveitaan. Hyvä esimerkki on laulajaksi ryhtyminen. Olen tuntenut Jukan vuodesta 1978 lähtien. Ystävänä hän on luotettava ja tarvittaessa syvälinenkin."

Petteri Paronen
Kuopion kaupunginjohtaja, FaT

"Hän on luotettava ihminen ja hyvä johtaja. Jukka tunnetaan farmasian kehittäjänä. Lisäksi hänellä on erinomainen huumorintaju."

**Arto Urtila, johtaja, Helsingin yliopiston
Lääketutkimuksen keskus (CDR)**

"Jukka on ahkera ja saavuttanut ammatillisesti paljon. Ihmisenä hän ei ole onneksi muuttunut. Hän on yhtä välitön, iloinen ja ystäviensä kanssa kiireetön kuin opiskeluaikoina – ja edelleen pilke silmäkulmassa."

Apteekari Petra Vidgrén,
Kuopion Niiralan apteekki

"Asiallinen rentous on ympäröinyt peräti rehtoriksi asti ehtinyttä Kuopion kasvatia. Vuosien varrella hän on muuttunut erittäin analyyttiseksi ja asioita pohitivaksi keskustelijaksi. Hänellä on selkeä innostus omaksua uutta ja rohkeus myöntää myös tietämättömytensä tarvittaessa. Huumori, musiikki ja liikunta ovat vastapainona akateemiselle arvokkuudelle."

Pekka Karttunen, dosentti
Siilinjärven apteekin apteekkari

puheenjohtajuus. Entinen opiskelukaveri kuvailee, miten vauhdikkaana tunnettu mies oli mukana ”jo-kaisessa projektissa”, usein ideoijana ja toteuttajana.

Opintojen loppupuolella tutkimusmaailma alkoi kiehtoa yhä enemmän.

– Farmasian tiedekunnassa oli tutkijoina paljon nuoria ja innostuneita ihmisiä, kuten **Parosen Petteri** ja **Urtin Arto**. Tutkimuspuolella oli hyvä draivi päällä ja kova kehitysbuumi menossa, joten en epäröinyt hetkeäkään, kun graduni ohjaaja tarjosi tutkijan paikkaa.

Mönkkönen eteni nopeasti tehtävästä toiseen. Väiteltään tohtoriksi 32-vuotiaana hänet nimitettiin biofarmasian yliassistentiksi. Biofarmasian professori hänestä tuli 39-vuotiaana. Neljä vuotta myöhemmin hän nousi Kuopion yliopiston farmaseuttisen tiedekunnan dekaaniksi ja vuonna 2010 terveystieteiden tiedekunnan dekaaniksi.

Hän pyrkii olemaan helposti lähestyttävä, asioihin keskittyvä johtaja, joka ei pönötä, vaan keskustele mahdollisimman avoimesti kaikkien kanssa. Keskusteluiden kautta hän pystyy muodostamaan omia näkemyksiä opetusta ja tutkimusta koskevaan päätöksentekoon.

– Yliopisto on asiantuntijaorganisaatio, jossa koulutusta ja tutkimusta voi kehittää vain asiantuntijoiden avulla, ei käskyttämällä tai pomottamalla.

Maine kaipaa kirkastamista

Koulutuksen kehittämiseen on painetta sekä käytännön opetustyössä että koulutusrakenteiden tasolla.

– Monessa yliopistossa annetaan hyvin samantyyppistä koulutusta. Meidän pitäisi miettiä tarkemmin, mitä kukin yliopisto hoitaa, että koulutus vastaisi paremmin työmarkkinoiden ja yhteiskunnan tarpeita. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopisto on alkanut kouluttaa ympäristöoikeuteen suuntautuneita juristeja ainoana Suomessa.

Profiloituminen auttaa lisäämään Itä-Suomen yliopiston vetovoimaa. Nyt opiskelijat tulevat pääosin Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomesta. Mönkkönen ottaisi mielellään opiskelijoita myös Etelä-Suomesta ja länsirannikolta – ulkomaista puhumattakaan. Suomen rajojen ulkopuolelta on kotoisin vain vajaat viisi prosenttia opiskelijoista sekä opetus- ja tutkimushenkilöstöstä.

Syrjäinen sijainti ei houkuttele Kuopioon, Joensuuhun ja Savonlinnaan.

– Mainekyselyistä on käynyt ilmi, että Itä-Suomen yliopistoa ei vielä kukaan tunneta. Mielikuvissa meidät nähdään pienenä maaseudun yliopistona, vaikka todellisuudessa olemme vahva toimija. Meillä on oikeasti korkeatasoista koulutusta ja tutkimusta.

Viime syksynä yliopiston maine sai kolauksen D-vitamiinitutkimuksessa olleiden virheiden vuoksi. Mönkkönen ei usko kielteisen julkisuuden vaikuttavan maineeseen kovin pitkään. Ikävä tapaus on sitenkin vain pieni osa kokonaisuutta: tekeehän yliopis-

”Tiesin jo tähän lähtiessäni, että joudun antamaan työlle suurin piirtein koko valveillaoloaikani, enkä sitä suinkaan valita.”

to kansainvälistä tutkimusta laajasti eri tieteenaloilla. Tiedeyhteisö on ottanut kohusta opikseen. Uusia ohjeistuksia tai sääntöjä ei ole laadittu, mutta tutkijoille on teroitettu, miten tärkeää on noudattaa tutkimuseettista ohjeistusta esimerkiksi tiedeviestinnässä.

D-vitamiinikohu ei ole vaikuttanut ainakaan yliopistoon pyrkivien määrään, joka kasvoi tänä vuonna lähes 20 prosentilla. Halutuimpia ovat ammattiin johtavat alat, kuten lääketiede, oikeustiede, psykologia ja opettajankoulutus. Kun opiskelijat on saatu sisään, heidät pitäisi myös saada valmistumaan, ja mieluiten viiden vuoden tavoiteajassa. Mönkkönen myöntää, että koulutuksen tehokkuudessa on parantamisen varaa, koska yli puolet opiskelijoista valmistuu liian hitaasti.

Vapaa-ajalla rehtori rokkaa

Niin antoisaa kuin yliopiston toiminnan kehittäminen onkin, työ seuraa Jukka Mönkkösen mukana kaikkialle ja kellon ympäri. Hänen kalenterinsa on aikataulutettu viikoiksi eteenpäin.

– Tiesin jo tähän lähtiessäni, että joudun antamaan työlle suurin piirtein koko valveillaoloaikani, enkä sitä suinkaan valita.

Vastapainoa työnteolle antavat elämän tärkeät asiat, kuten vaimo sekä Kuopiossa, Helsingissä ja Australiassa asuvat aikuiset tyttäret. Mönkkösestä tuli ukki ensimmäisen kerran 45-vuotiaana, nyt lapsenlapsia on jo kolme.

Työkiireiden painaessa hänen henkireikänään on vapaa-ajan mökki Vehmersalmella. Ajatuksia saa nollattua myös juoksulenkillä tai sählykentällä. Merkittävien harrastuksista on kuitenkin laulaminen kuorossa ja rockbändeissä. Opetustehtävissä karaistunut mies ei pelkää ottaa mikrofonia käteen ja astua yleisön eteen.

– Bändin kanssa on hauska esiintyä! Viimeksi olimme pienimuotoisella keikalla Ilovaarirockissa. Repertuaarimme on aika laaja, siihen kuuluu kaikkea 60- ja 70-lukujen iskelmäpohjaisesta rock'n'rollista Tuomari Nurmion tuotantoon.

Akateemisen rehtorin työ on määräaikainen ja tämänhetkinen sopimus päättyy vuoden 2014 lopussa. Mönkkönen on tyytyväinen uraansa. Vaikka työnantaja on pysynyt koko ajan samana, tehtävät ovat vaihtuneet.

– On ollut kiinnostavaa nähdä yliopiston toimintaa eri puolilta. Nykyisessä tehtävässäni saan vaikuttaa Itä-Suomen yliopiston linjauksiin ja kehittämiseen. Saan olla mukana myös alueellisessa kehittämistyössä ja kansallisessa yliopistopolitiikassa. Tämä on ollut hyvä oppimiskokemus! ■

TERVETULOA

LUOPUMISSEMINAARIIN APTEEKKAREILLE

Tiistaina 24.9.2013, Katajanokan Kasino, Kenraalisali
Laivastokatu 1, Helsinki

**Seminaarissa kuulet kattavasti,
mitä kaikkea liittyy onnistuneeseen
apteekista luopumiseen.**

- 9.00- 9.30 **Aamukahvit**
- 9.30 **Avaus**
Toimialajohtaja Päivi Heiskanen
Talenom Apteekkipalvelut
- 9.30-11.00 **Apteekkikauppa luopujan näkökulmasta**
Apteekkikaupan asiantuntija Ossi Leinonen
Maljakivi Oy
- 11.00-11.15 **Tauko**
- 11.15-12.15 **Apteekista luopumiseen liittyvät verotusasiat**
Veroasiantuntija Katja Ehrola
Talenom Asiantuntijapalvelut
- 12.15-13.30 **Lounas**
- 13.30-14.30 **Sijoittajan muistilista:
mitä kannattaa ottaa huomioon?**
Rahoituksen professori Vesa Puttonen
Aalto-yliopisto
- 14.30-15.00 **Kahvi**
- 15.00-16.00 **Kokemuksia ihmisten johtamisesta
kotona ja kaukomailla**
Kenraali Gustav Hägglund

Hinta Talenomin asiakkaille 475 € + alv ja muille 550 € + alv.
Hinta sisältää seminaaritarjoilut.

Ilmoittautumiset 10.9. mennessä:
info@talenom.fi tai 0207 525 000.

Lisätietoja: Päivi Heiskanen 0207 525 327

PS. Talenomin perinteinen **Apteekkariseminaari**
järjestetään tänä vuonna 8.11. Merkitse jo päivä kalenteriin.

TALENOM

Toisenlainen tilitoimisto